

Modulacja i kodowanie – laboratorium

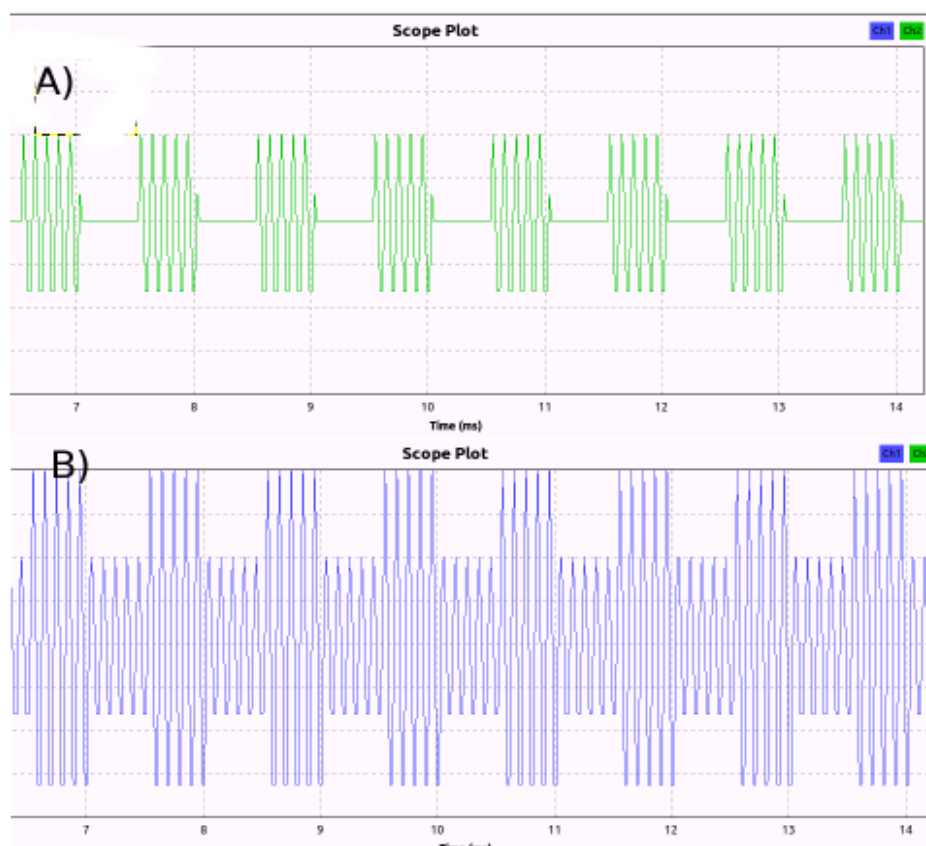
Modulacje Cyfrowe:

Kluczowanie Amplitudy (ASK)

Celem ćwiczenia jest opracowanie algorytmu modulacji i dekodowania dla metody kluczowania amplitudy – *Amplitude Shift Keying (ASK)*. Pierwsza część ćwiczenia polegać będzie na zbudowaniu prostego modulatora i dekodera ASK. Druga część ćwiczenia polegać będzie analogicznie na zbudowaniu prostego toru komunikacyjnego (przesyłanie pliku tekstowego) przy wykorzystaniu modułów SDR.

1. Modulacja ASK

Wyróżniamy dwa rodzaje modulacji polegającej na kluczowaniu amplitudy: On Off Keying (OOK) oraz Amplitude Shift Keying (ASK) (Rys 1).

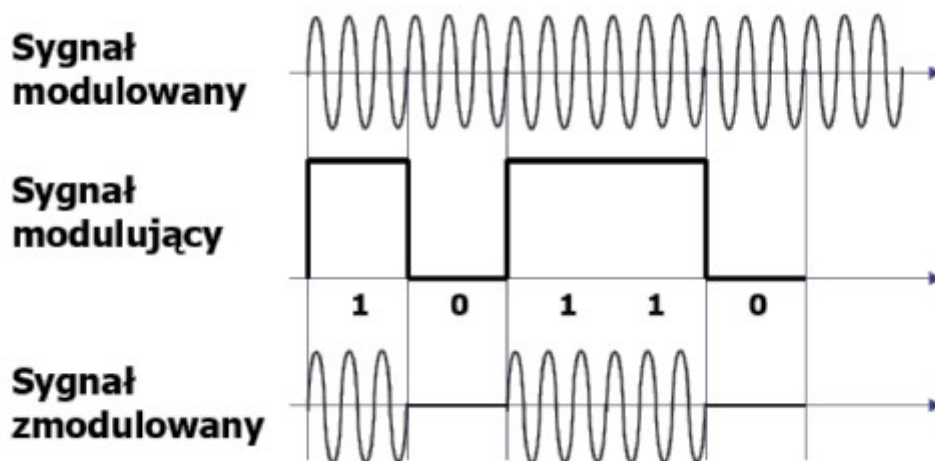

Rys. 1 Przykłady sygnałów modulowanych cyfrowo: (A) modulacja OOK (*On-Off Keying*), (B) modulacja ASK (*Amplitude Shift Keying*)

Rysunek 1 prezentuje sygnał prostokątny ($f_m=1\text{KHz}$), zmodulowany za pomocą metody OOK (rys. 1a) oraz ASK (rys. 1b). Sygnał nośny to sygnał sinusoidalny o częstotliwości $f_c = 10\text{KHz}$. Jak łatwo zauważyć, zasadniczą różnicą pomiędzy modulacją OOK a ASK jest występowanie sygnału w czasie trwania obu symboli (0 i 1) (ASK), podczas gdy w przypadku modulacji OOK sygnał jest generowany tylko w czasie trwania jednego symbolu (zazwyczaj 1), a w czasie trwania drugiego symbolu sygnał nie jest nadawany.

1.1 Modulator OOK/ASK

Modulacja OOK/ASK Sprowadza się do mnożenia sygnału modulującego z sygnałem nośnym. Jest zatem analogiczna do zwykłej modulacji amplitudy AM. Zasadnicza różnica kryje się w postaci sygnału modulującego oraz sposobie dekodowania (w przypadku sygnałów modulowanych cyfrowo mówimy o modulacji i dekodowaniu).

Rys. 2: Modulacja kluczowania amplitudy

W przypadku modulacji cyfrowych sygnał modulujący jest sygnałem cyfrowym. Może on przyjmować wartości 0 i 1 lub -1 i 1. W przypadku modulatorów M -wartościowych alfabet wejściowy może być większy i zawierać właśnie m wartości. Rysunek 2 przedstawia sposób modulowania sygnału binarnego o wartościach 0 i 1. Jak widać jest to modulacja OOK, ponieważ na czas trwania symbolu 0 sygnał nie jest nadawany.

W środowisku *GnuRadio Companion* modulator OOK / ASK wygląda więc dokładnie tak samo jak modulator amplitudy.

- Utwórz źródło sygnału nośnego: sygnał sinusoidalny o regulowanej częstotliwości (10KHz...100KHz).
- Utwórz źródło sygnału modulującego: sygnał prostokątny o regulowanej częstotliwości (10...1000Hz).

- Zmoduluj sygnał metodą OOK. Z wizualizuj przebieg sygnału wyjściowego (zmodulowanego).
- Zmoduluj sygnał metodą ASK (w tym celu zmodyfikuj źródło sygnału tak aby posiadał dwie amplitudy, np. symbol „0” → amplituda = 1, symbol „1” - > amplituda = 2). Z wizualizuj przebieg sygnału wyjściowego (zmodulowanego).

1.2 Model kanału transmisyjnego

Model kanału transmisyjnego służy do najwierniejszego odtworzenia zachowania się sygnału podczas jego przesyłania w postaci fali elektromagnetycznej. Zazwyczaj do celu wykorzystuje się model AWGN (Additive White Gaussian Noise). Jest to model kanału w którym szum ma stałą i widmową gęstość mocy (W/Hz) oraz gaussowski rozkład amplitudy. Model ten reprezentowany jest przez komponent „*Channel Model*”. Parametr pozwalający na regulację natężenia szumu nosi nazwę „*Noise voltage*”. Powinien być regulowany za pomocą GUI w zakresie 0...1V (najlepiej co jeden *mV*), wartość domyślna powinna wynosić 0V.

1.3 Dekodowanie OOK / ASK.

Tym razem celem jest odzyskanie (zdekodowanie) symboli 0 i 1. Sygnał wyjściowy powinien mieć dokładnie taką samą postać jak sygnał wejściowy (choć może być przesunięty w czasie). Przykładowy dekodery OOK/ASK może wyglądać następująco:

- W celu odfiltrowania wszystkich innych sygnałów wykorzystaj filtr *Frequency Xlating FIR Filter*. Wymaga on podania parametrów filtru w postaci ciągu parametrów (pole *taps*). Utwórz zmienną pod nazwą *filter_taps*, której wartość będzie następująca:

firdes.low_pass(1, samp_rate, fc, 25000, firdes.WIN_HAMMING, 6.76)

(porównaj nazwy parametrów z typowymi parametrami filtru, np. filtru dolnoprzepustowego, *fc* to częstotliwość nośna sygnału).

- Następnie obliczamy kwadrat modułu wektora utworzonego z części rzeczywistej i urojonej sygnału za pomocą komponentu „*Complex to Mag^2*”.
- Kolejny krok to zdekodowanie symbolu. Każdy symbol ma stały czas trwania, wynoszący T_k . W naszym przypadku będzie on równy podwojonej częstotliwości sygnału modulującego (w jednym okresie mieszają się dwa symbole 0 i 1). Do dekodowania symboli wykorzystaj komponent „*Clock Recovery MM*”. Parametr „*Omega*”, czyli współczynnik

ilości próbek na symbol ustaw na 1 (prędkość bitowa równa się prędkości symbolowej).

- Z wizualizuj odzyskany sygnał. Porównaj go z sygnałem wysłanym.
- Sprawdź jak zachowuje się sygnał, gdy rośnie poziom zakłóceń.
- W celu poprawy dekodowania można wykorzystać filtr dolnoprzepustowy do odfiltrowania szumu. Umieść go pomiędzy „Complex to Mag²”, a „Clock Recovery MM”. Dobierz parametry filtru aby uzyskać jak najlepsze efekty.

1.3 M-ASK.

Modulacje kluczowania fazy (OOK, ASK) z poprzedniej części dopuszczały istnienie dwóch poziomów amplitudy: jeden poziom reprezentował pierwszy symbol z alfabetu, a drugi – drugi symbol alfabetu. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, aby istniało m wartości amplitudy reprezentującej m symboli. W ten sposób, w ramach jednego symbolu można przesłać większą ilość informacji. Na przykład dysponując czterema wartościami amplitudy można przenieść 2 bity, czyli wartości 0,1,2,3.

Istnieją dwa parametry determinują pojemność kanału (ilość informacji, jaką można przesłać za pomocą takiego kanału, w danym czasie) : **Szybkość Symbolowa** (*Symbol Rate*) oraz **Szybkość Bitowa** (*Bit Rate*). *Szybkość symbolowa* definiuje ile razy sygnał zmienił swój stan (np. swoją amplitudę) w zadanym czasie – najczęściej jednej sekundzie. Mierzona jest w Baud/s. Natomiast *szybkość bitowa* definiuje ile bitów w zadanym czasie (np. w ciągu jednej sekundy) można przesłać kanale. *Szybkość bitową* można obliczyć w następujący sposób:

$$K = V * \log_2(n)$$

gdzie:

V – szybkość symbolowa (baud/s).

n – liczba dopuszczalnych stanów sygnału (np. różnych amplitud czy częstotliwości) (binary - 2, octal - 8, etc.).

Przykład:

Jeśli szybkość symbolowa = 1000 bauds, oraz mamy dwa dozwolone stany = 2 (sygnał binarny), wtedy szybkość bitowa = 1000 bit/s.

Jeśli szybkość symbolowa = 1000 bauds, oraz mamy dwa dozwolone stany = 4 (sygnał czwórkowy), wtedy szybkość bitowa = 2000 bit/s.

Aby zbudować modulator M-ASK wystarczy tak zmodyfikować źródło aby wysyłało sygnał prostokątny o m -wartościach amplitudy (można np. dodać do siebie m -sygnałów kwadratowych o różnych częstotliwościach i amplitudach).

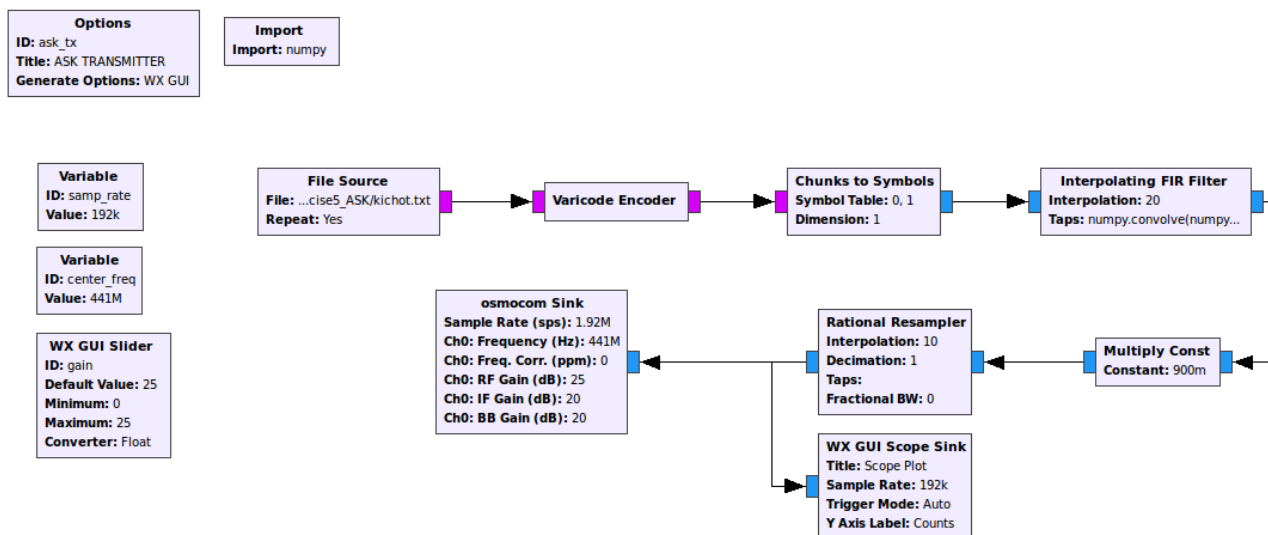
- Zbuduj modulator M-ASK, gdzie $m=4$.
- Zaprezentuj sygnał wysłany i odebrany.
- Czy taki sygnał jest bardziej podatny na szum? (Do oceny można także wykorzystać diagram konstelacyjny - „Constellation diagram / sink”).

2. Transmisja strumienia danych modulowanych metodą ASK, za pomocą modułów SDR.

Ćwiczenie wymaga dwóch stanowisk komputerowych: na pierwszych zbudowany zostanie nadajnik, a na drugim odbiornik. Częstotliwości pracy powinna zawierać się w przedziale od 433,05 MHz do 434,79 MHz - jest to jeden z przedziałów pasma **ISM** (ang. *Industrial, Scientific, Medical* – "przemysłowe, naukowe, medyczne").

2.1 Nadajnik.

- Przygotuj plik tekstowy.
- Zbuduj diagram według poniższego schematu:

Rysunek 2: Schemat blokowy nadajnika ASK.

- *Varicode encoder* – koder / dekodek tekstu. Dokonuje konwersji strumienia bajtów na strumień bitów [0 and 1]. Ponadto dokonuje kompresji bezstratnej strumienia (obniżenie stopnia redundancji)

- *Chunks to symbol* – konwertuje strumień do wartości [0,1], zmienia sygnał wejściowy na postać zespoloną.
- *Interpolatig FIR Filter* – Filtr konwolucyjny. W tym przypadku będzie pracował jako filtr Gaussa. Do określenie charakterystyki tego filtra należy wprowadzić poniższe polecenie (w polu “Taps”):

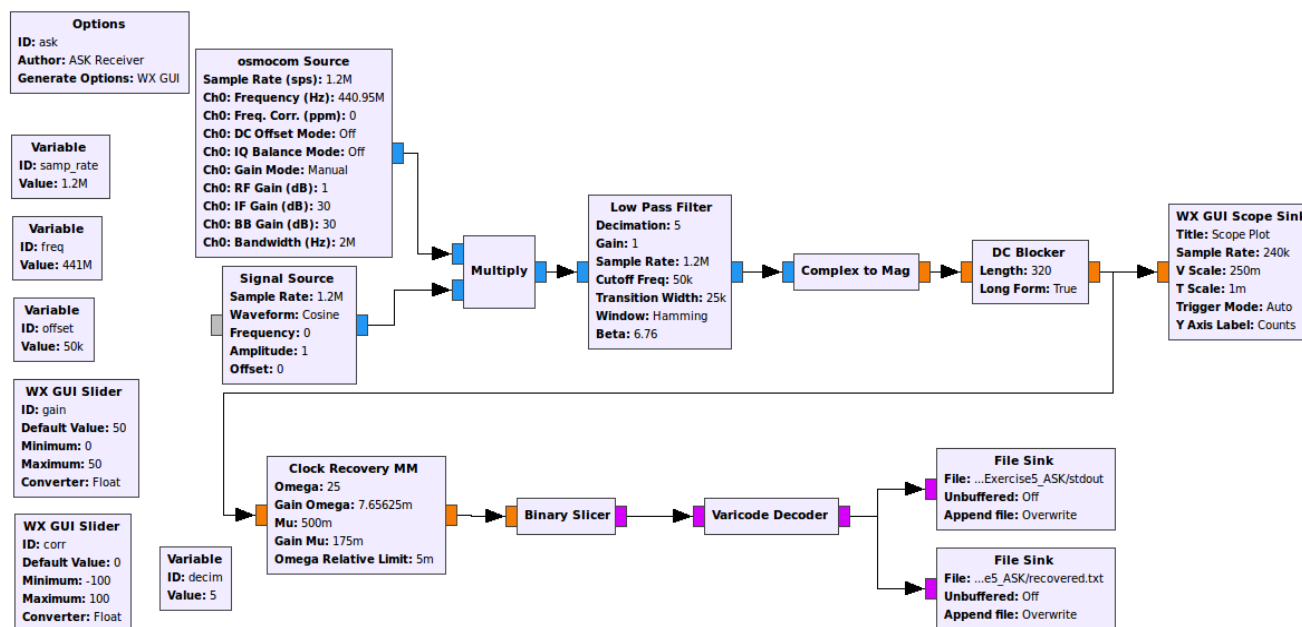
To set a filter characteristic you must type (in field “Taps”):

```
numpy.convolve(numpy.array(filter.firdes.gaussian(1, 20, 1.0, 4*20)),numpy.array((1,) * 20))
```

- *Rational Resampler* – blok zmieniający częstotliwość próbkowania (w “górną” lub w “dół”)
- Właściwa modulacja odbywa się wewnątrz urządzenia SDR (sygnał wejściowy jest mnożony z sinusoidalnym sygnałem nośnym o częstotliwości określonej w polu “*CH0 Frequency*” w *OsmocomSink*)

2.2 Odbiornik:

Zbuduj odbiornik według poniższego diagramu:

Rys. 3: schemat budowy odbiornika ASK.

- *DC Blocker* – usuwana składową stałą z sygnału.
- *Clock Recovery* – blok służący do “odzyskiwania” symboli. (musi znać czas trwania pojedynczego symbolu):

- w polu “*Omega*” wpisz (*samp_rate/5/9600*)
- Pozostałe pola zostaw niezmienione
- *Binary Slice* – Zmienia sygnał na postać binarną
- *Varicode decoder* – dekoduje strumień bitów na tekst (ASCII code)
- Zdefiniuj plik wyjściowy (poniższe ustawienie pozwoli wyświetlać odebrany tekst bezpośrednio na konsoli programu GnuRadio)
/dev/stdout

2.3 Dokonaj transmisji pliku. Na jaką odległość można przesłać dane ?